

Αγορά εργασίας και ανάπτυξη

Κέντρο κάθε θετικής αναπτυξιακής πορείας είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως υψηλότερης αξίας. Αναμένοντας ανάκαμψη μετά την πανδημία, τα σχετικά δεδομένα της ελληνικής οικονομίας προβληματίζουν. Πηγές απασχόλησης, όπως ο τουρισμός, το λιανεμπόριο και η εστίαση υποχωρούν, ενώ η δημιουργία νέων θέσεων δεν θα γίνει αυτόματα. Κρίσιμα ζητήματα όπως το αν μεγαλύτερη ευελιξία στις εργασιακές σχέσεις θα αυξήσει την απασχόληση, πώς μια αύξηση του κατώτατου μισθού θα επηρέαζε την ανεργία, αν η εισαγωγή ενός νέου ασφαλιστικού πυλώνα με ατομικούς λογαριασμούς θα ενισχύσει την επίσημη εργασία, είναι σκόπιμο να εξετάζονται ως μέρος μιας πιο σύνθετης εικόνας.

Η επί μακρόν στασιμότητα οδηγεί σε τέλμα και τις προσδοκίες. Πολλοί μπορεί να πιστεύουν ότι είναι φυσιολογική και αναπόδραστη η σημερινή κατάσταση. Η αλήθεια είναι,

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ
BETTAS

όμως, πως δύσκολα θα βρει κανείς άλλη ευρωπαϊκή χώρα με περισσότερο δυσλειτουργική αγορά εργασίας, ή όπου η προσπάθεια στην εργασία ανταμείβεται τόσο λίγο.

Η ανεργία ήταν πολύ υψηλή και στα χρόνια της ανάπτυξης πριν από τη δεκαετή κρίση, γεγονός που υποδηλώνει τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της. Την ίδια περίοδο, οι μισθοί

αυξήθηκαν πολύ περισσότερο από την παραγωγικότητα. Στα προγράμματα προσαρμογής η ανεργία εκτινάχθηκε και παραμένει σε αρνητική πρωτιά στην Ευρώπη, συνολικά αλλά ιδίως για τους νέους και μακροχρόνια άνεργους. Με την πανδημία, τα μέτρα στήριξης κάλυψαν το νέο πρόβλημα, αλλά οι πιέσεις θα έρθουν στην επιφάνεια.

Το πρόβλημα είναι ακόμη βαθύτερο. Έχουμε συστηματικά από τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην Ευρώπη, κυρίως γυναικών και νέων. Σε συνδυασμό με δυσμενές μεταναστευτικό ισοζύγιο και δημογραφικό, η βάση της παραγωγής συρρικνώνεται. Έχουμε το υψηλότερο ποσοστό αυτοαπασχόλησης και εργασίας σε εξαιρετικά μικρές επιχειρήσεις, σε απόσταση από τον μέσο όρο στην Ευρώπη. Ενώ, μεγάλο μέρος της εργασίας παραμένει αδήλωτο.

Μπορεί να έρθει ανάπτυξη που θα ενισχύσει τα εισοδήματα από εργασία και μπορεί η αγορά εργασίας να υποστηρίξει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτής της ανάπτυξης; Ναι, αλλά όχι χωρίς ευρύτερες παρεμβάσεις στην οικονομία. Πρόσφατη μελέτη του IOBE για αποτίμηση των παρεμβάσεων στα προγράμματα προσαρμογής έδειξε μεικτή εικόνα. Η μεγαλύτερη ευελιξία βοήθησε την απασχόληση και μετρίασε την ύφεση. Όμως, δεν υπήρξε πρόοδος στη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό, καθώς οι καθαρές αμοιβές μειώθηκαν λόγω της βαθιάς ύφεσης αλλά και της μεγάλης φορολογικής και ασφαλιστικής επιβάρυνσης της εργασίας.

Ενόψει της επόμενης μέρας, ο εκουγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου μπορεί να βοηθήσει. Για να είναι, όμως, πραγματικά αποτελεσματικές οι παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας, προϋπόθεση είναι να ενισχυθούν οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, με δυναμική στις επενδύσεις, εισοδο και μεγέθυνση επιχειρήσεων και μεταξύ τους ανταγωνισμό. Ο ανταγωνισμός είναι κλειδί όχι μόνο για να αυξηθεί η παραγωγή, και άρα η ζήτηση για εργασία, αλλά και για να αυξάνονται άμεσα οι αμοιβές. Κρίσιμη είναι επίσης η συστηματική μείωση του υψηλού φορολογικού και ασφαλιστικού βάρους στην επίσημη εργασία, ενώ αναδύονται μεγάλες προκλήσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα και την κατάρτιση. Νέες θέσεις εργασίας και υψηλότερες αμοιβές δύσκολα θα έρθουν χωρίς αλλαγή στη δομή και συνολικό προσανατολισμό της οικονομίας.

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών